

Mgr. André Léonard

De Kerk in al haar wederwaardigheden

Vijftig jaar reflectie over het geloof

uitgeverij
Betsaida
's-Hertogenbosch

INHOUD

Voorwoord	7
Kindertijd en adolescentie	9
Het seminarie voor filosofie te Leuven	17
Het theologische seminarie in Rome	25
Doctoraat in wijsbegeerte	33
Aggregaat en onderwijs	45
Sint-Paulusseminarie	65
Bisschopsambt in Namen	87
Bisschopsambt in Mechelen-Brussel	135
Emeritaat	171

VOORWOORD

Mij werd gevraagd om de manier waarop ik mijn relatie met de Kerk gedurende mijn lange leven beleefd heb, te schetsen zowel vanuit het perspectief van wat ik van haar ontvangen heb als van wat ik aan haar zending heb kunnen bijdragen. En dit zonder de momenten van spanning en onenigheid weg te laten die toe te schrijven zijn aan mijn eigen intellectuele verleidingen op bepaalde momenten van mijn onderzoek, of aan die van andere filosofische en theologische denkers. De draagwijdte van dit werk is dus deels autobiografisch, maar vooral kerkelijk en pastoraal.

KINDERTIJD EN ADOLESCENTIE

Mijn familie

Ik ben geboren in een katholiek praktiserend gezin. Mijn moeder was een overtuigde katholiek, met een middelmatige cultuur. Mijn vader, die ik niet gekend heb – hij stierf tien dagen na mijn geboorte tijdens een bombardement – was een autodidact, met een bovengemiddelde cultuur. Ik heb veel te danken aan mijn broers voor wat mijn persoonlijke vorming en mijn kennismaking met een rijk cultureel erfgoed betreft. Ik was de jongste van vier jongens. Jean, mijn oudste broer die ook mijn peter was, had een brede klassieke, literaire, filosofische en theologische cultuur. Hij zorgde voor mijn vorming toen ik nog heel jong was, vanaf 12 jaar. Later, zelfs toen ik universiteitsprofessor was, onderrichtte hij mij met zijn lezingen. Pierre, mijn tweede broer, was gefascineerd door Grieks en Latijn, gepassioneerd door poëzie en hij liet me ook kennismaken met de astronomie. Paul, mijn derde broer, was een groot sportliefhebber en hield van mystieke literatuur. Bovendien waren mijn drie oudere broers muzikaal en musicologisch heel onder-

legd. Jean was een zeer goed pianist en leerde mij de wereld van Mozart en Beethoven kennen. Paul duwde mij in de richting van de barok, van Monteverdi tot Bach. En door Pierre ontdekte ik de romantici en Maurice Ravel.

Geloof speelde een belangrijke rol in ons leven. Maar voor ieder op zijn manier. Geboren in Jambes (Namen), werden we alle vier diocesane priesters van Namen (België), in ons eigen bisdom, maar dit gebeurde zonder daarover ooit met elkaar te overleggen of er zelfs maar met elkaar over te spreken. In onze jeugd jaren nodigde onze moeder ons soms uit om met haar de rozenkrans te bidden. Ze nam ons mee naar de zondagsmis en naar de vespers op zondagnamiddag. Over roeping sprak ze nooit met ons. Jean heeft altijd lesgegeven. Hij werd zelfs godsdienstinspecteur in de diocesane katholieke scholen. Gedurende één jaar was hij pastoor, maar dit werd geen succes omdat hij daarvoor niet het juiste profiel had. Pierre werd leraar aan het kleinseminarie van Floreffe en werd daarna met succes parochiepriester. Paul, een geschoold musicus, richtte in Namen een school voor muzikale vorming op die vandaag een internationale uitstraling heeft. Ik bleef occasioneel in contact met mijn broers Jean en Paul, toen ik hun bisschop werd. Pierre stierf voortijdig, vier jaar voor mijn benoeming, en een maand na mijn moeder.

In die tijd werd het katholiek zijn nauwelijks in vraag gesteld. Waar we met mijn moeder leefden, in

Jambes (Namen), waren er verschillende eucharistievieringen op zondag en telkens zat de kerk vol. En wanneer, om de tien jaar, een parochiale ‘missie’ georganiseerd werd, bracht ze veel volk samen. Omdat de televisie toen nog niet bestond, was ’s avonds naar de kerk gaan om naar gerenommeerde predikanten te luisteren ook, laten we eerlijk zijn, een vorm van ontspanning.

Ook al was het Franstalige landsgedeelte minder katholiek dan het Vlaamse, toch was de deelname aan de kerkdiensten vrij groot. In ieder geval was mijn hele familie – ooms, tantes, neven, nichten – overtuigd katholiek. Ik heb dit zo beleefd tot de jaren zestig van de vorige eeuw. Maar alles veranderde na het concilie, vanaf de jaren 1965-1966. We zullen er nog op terugkomen.

Parochie en college

Mijn relatie met de Kerk werd in de eerste plaats getekend door de liturgie en de sacramenten. Tijdens de eucharistieviering werd ik al vroeg geraakt door de schoonheid van de Latijnse of Franse gezangen, vooral tijdens de advent, de kersttijd, de vasten en de paastijd. Ik was onder de indruk van het niveau van mijn parochiepriesters. Toch waren ze heel verschillend. Mijn eerste deken, die van mijn kinderjaren, een voormalige militaire aalmoezenier, was nogal streng en autoritair. Ik heb hem zelden opgezocht. De tweede, die van mijn adolescentie, onderscheidde

zich door zijn intelligentie, zijn luistervaardigheid en zijn ondernemingszin. Hij heeft me veel bijgebracht. Onder de vele medepastors van mijn kindertijd en adolescentie was er een grote verscheidenheid en complementariteit. Bijna allemaal hebben ze mij geholpen om verschillende aspecten van het priesterambt te ontdekken: de een de zorg voor de liturgie, de ander het belang van het contact met het volk, nog een andere de waarde van het zingen, enz. Heel vroeg al leerde ik de Mis te dienen en het Latijn te lezen en begrijpen. Op zesjarige leeftijd, toen ik in het eerste leerjaar van het jezuïetencollege van Namen zat, bereidde een eerwaarde pater ons voor op onze eerste biecht en eerste communie.

Zo deed ik op Kerstmis 1946, zes en half jaar oud, mijn eerste communie in mijn parochiekerk (op twee kilometer van het college). Ongetwijfeld getroffen door de schoonheid van de liturgie en door het niveau van de plaatselijke clerus, herinner ik mij heel goed dat ik na de Mis naar de kribbe in de zijkapel ging en fluisterde: *Jezus, ik zal priester worden!* Ik wist toen nog niet dat mijn oudste broer Jean, het jaar erop naar het seminarie zou gaan om zich voor te bereiden op het priesterschap! *Tiens, hij ook!* dacht ik bij mezelf.

Een buitengewone vorming

In het college, tijdens mijn lagereschooltijd, interesseerde alles mij, behalve lichamelijke opvoeding, dat toen 'gymnastiek' heette, en voordracht dat toen 'dic-